

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: En opbyggelig Tale

Citation: Kierkegaard, Søren: "En opbyggelig Tale", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 12*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2007 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-eot-txt-shoot-idf2930146-33c0-456c-a111-7c39aa1a6718.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 12

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

* **En opbyggelig Tale**

Af

S. KIERKEGAARD

Kjøbenhavn
Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel
Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno
1850

Mindet

om

afdøde

Michael Pedersen Kierkegaard,

min Fader,

helliges

dette lille Skrift.

Forord

Jvf. Forordet til to opbyggelige Taler 1843.

Den 12te December 1850.

»Synderinden«

Luc. VII. 37 flgg.

At en Kvinde fremstilles som Lærer, som Forbilledet i Henseende til Fromhed, kan ikke forundre Nogen, der veed, at Fromhed eller Gudelighed efter sit Væsen er Qvindelighed. Skal da end »Qvinden tie i Menigheden«, og forsaavidt ikke lære – nu, netop det at tie for Gud, netop det hører jo væsentligen med til den sande Gudelighed, og det maa Du altsaa kunne lære af Qvinden.

Af en Kvinde lærer Du derfor ogsaa den ydmyge Tro i Forhold til det Overordentlige, den ydmyge Tro, der ikke vantro, tvivlende spørger hvorfor? hvortil? hvorledes er dette muligt? men ydmygt troer som Maria, og siger »see, jeg er Herrens Tjenerinde« – hun siger det, men see, at sige det, er ret egentligen at tie. Af en Kvinde lærer Du den rette Ordets Hørelse, af Maria, der, skøndt hun »ikke forstod de Ord, der bleve taledede«, dog »bevarede dem i sit Hjerte«, altsaa ikke forlangte først at forstaae, men taus gjemte Ordet paa rette Sted; thi det er jo det rette Sted, naar Ordet, den gode Sæd, »bevares i et fromt og smukt Hierte.« Af en Kvinde lærer Du den stille, dybe, gudfrygtige Sorg, der tier for Gud, af Maria; thi vistnok gik der, som forudsagt var, et Sværd gennem hendes Hjerte, men hun fortvivlede ikke, hverken over Forudsigelsen, ei heller da det skeete. Af en Kvinde lærer Du Bekymring for det ene Fornødne, af Maria, Lazari Søster, der taus sad ved Christi Fødder med sit Hjertes Valg: det ene Fornødne.

Saaledes kan Du ogsaa af en Kvinde lære den rette Sorg over sin Synd, af Synderinden, hun, hvis mange Synder længst, længst ikke bleve men vare glemte, men som selv evigt blev uforglemmelig. Hvorledes skulde det og være andet, end at man i denne Henseende maa kunne lære af en Kvinde! Thi vistnok har Manden, sammenlignet med Qvinden, mange Tanker – dersom dette ellers, især i denne Henseende, ubetinget er et Fortrin, da han saa desuden ogsaa har mange halve Tanker; og vistnok er Manden stærkere end den Svage, Qvinden, har langt flere Udveie, veed langt bedre at hjælpe sig: men da har Qvinden igjen Eet, Eet – ja, just det, at hendes Element er: Eet. Eet Ønske, ikke mange Ønsker, nei, kun eet Ønske, men saa ogsaa Sjelen heel sat ind; een Tanke, ikke mange Tanker, nei, kun een Tanke, men ved Lidenskabens Magt en uhyre Magt; een Sorg, ikke mange Sorger, nei, een Sorg, men saa dybt i Hiertet, at een Sorg rigtignok er uendelig meget mere end de mange; een Sorg, ja kun een Sorg, men saa ogsaa dybest inde – Sorg over sin Synd, som Synderinden. Og hvad er saa Alvor? Lad Manden i Henseende til Tanke have mere Alvor, i Henseende til Følelse, Lidenskab, Afgjørelse, i Henseende til ikke at komme sig og Afgjørelsen paa tvert ved Tanker, Forsætter, Beslutninger, i Henseende til ikke at skuffe sig selv ved at komme Afgjørelsen ganske nær, uden at det dog blev Afgjørelse, i denne Henseende har Qvinden mere Alvor; men Afgjørelse er jo just (især i gudelig Forstand, og atter, især i Forhold til Sorg over sin Synd) Alvoren.

Saa lader os da agte paa Synderinden og paa, hvad vi af hende kunne lære.

Først kunne vi lære: at blive som hun, ligegyldige for alt Andet, i ubetinget Sorg over vore Synder, dog

saaledes, at Eet er os vigtigt og ubetinget vigtigt: at finde Tilgivelse.

M. T. Bekymrede Mennesker seer man ofte nok i Livet; bekymrede Mennesker, som snart have det Ene, snart det Andet at bekymres over, stundom paa een Gang allehaande Forskjelligt; og bekymrede Mennesker, som ikke ret selv vide, hvorfor de ere bekymrede: men sjeldent allerede at see En, der kun er bekymret for Eet, og saaledes ubetinget for dette Ene, at alt Andet bliver ham ubetinget ligegyldigt.

Dog dette sees, om end ikke almindeligt; jeg har seet – og Du vel ogsaa – seet Den, der blev ulykkelig i Elskov, og hvem saa Alt for stedse eller en Tid lang blev ligegyldigt; men dette var jo ikke Sorg over sin Synd. Den, hvis dristige Planer strandede alle i et Nu paa en uventet Hindring, og hvem saa Alt en Tid lang eller for stedse blev ligegyldigt; men det er ikke Sorg over sin Synd. Den, der kjæmpede med Tidens Længde og kjæmpede længe, han holdt ud, endnu holdt han ud, endnu igaar, idag udeblev Fornøyselsens Liv derinde, han sank sammen, Alt blev ham ligegyldigt; men det er ikke Sorg over sin Synd. Den, hvis Væsen er Tungsind, hvorledes den Tungsindige betragter Alt fremmed og ligegyldigt, hvorledes i en vis Forstand, som Luften kan være saa let, at man ikke kan aande den, Alt er ham for let, fordi hans Sind er saa tungt; men Sorg over sin Synd er dette ikke. Den, der Aar efter Aar med rædsom Livslyst dyngede Forbrydelse paa Forbrydelse, hvis meste Tid tilbragtes med at synde – indtil han stod der tilintetgjort, og Alt blev ham ligegyldigt; men sandeligen, Sorg over sin Synd var det ikke – der var Synder nok, Sorg over Synden derimod var der ikke. Der er overhovedet Eet, som er det ganske Almindelige, Du kan finde det hos Alle og hos Hver, hos Dig selv, som jeg finder det hos mig: Synd og Synder; der er Eet, der er sjeldnere: Sorg over sin Synd.

Dog jeg har seet – og Du maaskee ogsaa – seet Den, der ubetinget kun sørgede over Eet, og over sin Synd: den fulgte ham overalt, ja eller den forfulgte ham, om Dagen og i Drømme om Natten, under Arbeidet, og naar han forgjebes søgte Hvile efter Arbeidet, i Eensomheden, og naar han forgjebes søgte Adspredelse i Selskab med Andre; den saarede ham bagfra, naar han vendte sig mod Fremtiden, og forfra, naar han vendte sig mod Fortiden, lærte ham at ønske Døden og frygte Livet, og saa om igjen, at frygte Døden og ønske Livet, saa den uden at aflive ham dog ligesom tog Livet af ham, angst for sig selv som for et Gjenfærd; den gjorde ham Alt, Alt uendelig ligegyldigt – men see, denne Sorg var Fortvivlelse. Der er overhovedet Eet, der er det ganske Almindelige, Du kan finde det hos Alle og hos Hver, hos Dig selv, som jeg finder det hos mig: Synd og Synder; der er Eet, der er saare sjeldent: en sand Sorg over sin Synd, hvorfor det vel gjøres fornødent, at der hver Helligdag bedes i Kirkebønnen til Indgang, »at vi maatte lære at sørge over vore Synder.« Vel Den, hos hvem den findes denne sande Sorg over sin Synd, saa det, at alt Andet er ham uendelig ligegyldigt, kun er det nægtende Udtryk for det Bekræftende: at Eet er ham ubetinget vigtigt; saa det, at alt Andet er ham ubetinget ligegyldigt, er en Døds sygdom, der dog er saare langt fra at være til Døden, men just er til Livet, fordi Livet er i dette, at Eet er ham ubetinget vigtigt: at finde Tilgivelse. Vel ham; han sees saare sjeldent. Thi, m. T., det sees ofte nok i Verden, et Menneske, hvem det Uvigtige er blevet vigtigt, endnu oftere Mennesker, hvem allehaande Forskjelligt er blevet vigtigt; men sjeldent En, hvem kun Eet er vigtigt, og endnu sjeldnere En, om hvem det gjælder, at det Eneste, der er ham ubetinget vigtigt, ogsaa er i Sandhed det eneste Vigtige.

Agt derfor paa Synderinden, at Du af hende maatte lære.

Hende var alt Andet blevet ligegyldigt, hun havde ingen Bekymring uden den over sin Synd, eller enhver anden Bekymring, hun havde, var som var den ikke til, fordi hiin Sorg var hende ubetinget. Dette er, om Du saa vil, Velsignelsen, der er forbundet med kun at have een Sorg, Sorgløshed i Forhold til alt Andet, og det er Kjendetegnet paa kun at have een Sorg.

Saaledes med Synderinden. Men som det vistnok i Almindelighed gaaer til i Livet, hvor anderledes! Naar et Menneske, ikke fri – hvad jo intet Menneske er – for Synd og Skyld, tillige har andre Bekymringer, og han da er bekymret, nedbøiet, da forvexler han det maaskee, vil lade denne Nedtrykthed gjælde for Bekymring over sin Synd, som var det blot det, der forlangtes, at et Menneske skal være bekymret, istedetfor at det der fordres er, at han *skal* være bekymret over sin *Synd*, og at han *ikke* være bekymret over *Andet*; men han forvexler det, og mærker ikke, at hvis det var sin Synd han sørgede over, end sige, hvis han ene sørgede over den, vilde han mindre eller slet ikke føle de andre Bekymringer, benyttende Leiligheden til at udtrykke sand Sorg over sin Synd derved, at han bar disse andre Bekymringer lettere. Muligt forstaaer han det ikke saaledes, ønsker derimod, at han maatte fritages for sine andre Bekymringer, at han saa kunde sørge ene over sin Synd. Ak, neppe forstaaer han ganske hvad han begjærer, at saa vilde vel snarere Sagen blive ham altfor streng. Thi naar Gud i streng Straffedom vil bringe et Menneskes Synd over ham, da bærer han sig stundom saaledes ad, han siger: jeg vil fritage dette Menneske for enhver anden Bekymring, Alt skal smile om ham, Alt føie sig efter ham, Alt lykkes, hvad han rører ved – desto mindre skal det lykkes ham at glemme, desto stærkere skal han fornemme, hvad der nager. Saa den er ikke sand, den Undskyldning, der oftere høres, at man paa Grund af andre Bekymringer ikke ret kan komme til at sørge over sin Synd. Nei, »andre Bekymringer« er just Beleilighed til at udtrykke sand Sorg over sin Synd, ved at bære de andre Bekymringer lettere; og »andre Bekymringer« er ikke en Skjærpelse, men snarere en Lindring, idet der intet Raaderum bliver for Tankerne til at forvildes, men der strax er Opgave i Henseende til at udtrykke Sorg over

sin Synd, ved at bære de andre Bekymringer taalmodigere, ydmygere, lettere.

Og Synderinden var alt Andet blevet ligegyldigt: alt Timeligt, Jordisk, Verdsligt, Hæder, Ære, gode Dage, Fremtiden, Slægt, Venner, Menneskenes Domme; og alle Bekymringer, hvilket Navn de end kunne have, hun havde baaret dem let, næsten som et Intet, thi hende beskjeftigede i Bekymring kun Eet ubetinget: hendes Synd. Den sørgede hun over og ikke over dens Følger, Skammen, Vanæren, Ydmygelsen, nei hun forvexlede ikke Sygdommen med Lægemidlet. Ak, hvor sjældent et Menneske, der, hvis han paa det Vilkaar kunde annamme sine Synders Tilgivelse, var villig til at lide den Straf at blive ganske aabenbar for Menneskene, saa de kunde skue ham ind i hans Sjæl, og see hver en lønlig Skyld! Ak, hvor sjældent, at En saaledes bliver ubetinget ligegyldig; den samme Synd, for hvilken han selv fordømmer sig, og for hvilken han beder Gud om Tilgivelse, den samme Synd skjules maaskee med en Gierrigs ængsteligste Omhyggelighed, at Ingen faaer den at see.

Synderinden derimod var Alt blevet ligegyldigt: Omgivelsens Modstand, Gjestebudets Indsigelse, Pharisæernes kolde Fornemhed eller grusomme Spot – ja Stedet var jo som en uindtagelig Fæstning, befæstet just saaledes, at det maatte gjøre hendes Indtrængen umulig, hvis ikke alt Andet havde været hende ligegyldigt. Hvad maaskee ingen anden Qvinde, der ikke var sig bevidst at være en Synderinde, altsaa med mindre Fare, havde vovet, det vovede hun, hvem Alt var blevet ligegyldigt.

Og dog nei, det er ikke ganske saa, hun vovede det, fordi Eet var hende ubetinget vigtigt: at finde Tilgivelse. Og den var at finde derinde – derfor vovede hun det, det var det, der fik hende af Stedet og drev hende fremad; men det, at alt Andet var blevet hende ligegyldigt, det var det, som gjorde, at hun selv neppe mærkede Modstanden. »Det er Fortvivlelsens Mod«, vil Du sige. Ja, men sandeligen, hun er langt fra at være en Fortvivlet, eller var Den en Fortvivlet, hvem Eet er ubetinget vigtigt, naar dette Ene er det ubetinget Vigtige! Hun har Fortvivlelsens Kræfter. Det er dem, der gjøre hende ligegyldig for Alt og stærkere end al Omgivelsens Modstand, stærk, saa hun ikke segner under Skammen, ikke flyer Spotten; men hun, der har disse Kræfter, hun er ikke fortvivlet, hun er troende. Og saaledes træder hun ind ligegyldig for alt Andet. Dog vækker den ingen Opsigt, ingen Larm denne hendes ubetingede Ligegyldighed, thi hun er en Troende, og derfor saa stille, beskeden, ydmyg, saa ubemærkelig i sin uendelige Ligegyldighed for Alt, at hun ikke tildrager sig nogen Opmærksomhed ved sin Indtræden. Det var jo heller ikke hende end det Mindste vigtigt, at udtrykke sin Ligegyldighed for Alt; men Eet var hende uendelig vigtigt: at finde Tilgivelse. Dog, havde dette Ene ikke i den Grad været hende vigtigt, at alt Andet ubetinget havde været hende ligegyldigt, saa havde hun ikke fundet Veien ind i hiin Pharisæers Huus – hvor hun saa fandt Tilgivelsen.

Dernæst kan Du af Synderinden lære, hvad hun forstod, at hun i Henseende til at finde Tilgivelseslet Intet formaaer selv at gjøre.

Skulle vi betegne hendes hele Adfærd fra først til sidst, maae vi sige: hun gjør slet Intet.

Hun ventede ikke med at gaae til hiint Huus, hvor hun vilde finde Frelseren og Frelsen, hun ventede ikke, til hun følte sig værdig. Nei, saa var hun længe blevet borte, maaskee aldrig kommet derhen eller derind; hun beslutter at gaae strax, i sin Uværdighed, just Følelsen af Uværdighed driver hende, altsaa er Beslutningen at gaae strax – saaledes gjør hun selv Intet, eller hun forstaaer, at hun selv Intet formaaer at gjøre; kan dette udtrykkes stærkere, end naar just Følelsen af Uværdighed er det, der bestemmer hende!

Saa forbereder hun sig til at gaae – dog ikke paa hvad hun vil sige eller andet Saadant, o nei, hun kjøber en Alabaster-Krukke med Salve, for at tage med sig. Saaledes efterkommer hun Skriftens Ord: »naar Du faster, da salv Dit Hoved og to Dit Ansigt, at ikke Menneskene skulle see Dig faste, men Din Fader, som er i Løndom.« Festlig gaaer hun da til Gjestebudet – sandeligen, hvo skulde have gjettet, hvilket hendes Ærinde var, eller hvad hendes Indtræden i hiint Huus betydede hende! Dog hun forstaaer ganske, at hun selv Intet formaaer at gjøre. Istedetfor maaskee at hengive sig til Selvplagelse, som blev hun derved Gud velbehageligere, og kom hun derved Gud nærmere, istedetderfor *ødsler* hun – ja, det var Judas's Mening – hun *ødsler letsindigt* – ja, det er Selvplagerens Mening – hun *ødsler* paa, hvad der jordisk forholder sig til Festlighed, hun medtager en Alabaster-Krukke med Salve, festlig svarende til Gjestebudet.

Hun træder ind. Hun forstaaer ganske, at hun selv Intet formaaer at gjøre. Hun hengiver sig derfor ikke til Selvanklagens Lidenskab i Udtryk, som bragte dette hende Frelsen nærmere, eller som gjorde dette hende Gud velbehageligere; hun overdriver ikke, sandeligen, det skal Ingen kunne beskylde hende for. Nei, hun gjør slet Intet, hun tier – hun græder.

Hun græder. Maaskee vil En sige: saa gjorde hun dog Noget. Nu ja, hun kunde ikke holde Taarerne tilbage. Dog var den Tanke faldet hende ind, at disse Taarer skulde være selv at gjøre Noget, saa havde hun ogsaa kunnet holde dem tilbage.

Altsaa hun græder. Hun har sat sig ved Christi Fødder, der sidder hun grædende. Dog lad os ikke glemme Festligheden, som hun ikke glemte den, just fordi hun ganske forstod, at hun i Henseende til at finde Tilgivelse selv slet Intet formaaer at gjøre; lad os ikke glemme Festligheden – og Salven, hun har taget med. Hun glemmer det ikke, det forstaaer hun ret egentligen som sin Gjerning: hun salver Christi Fødder med Salve, aftørrer dem med sit Hovedhaar, græder.

Kan Du, hvis Du ellers ikke veed det, gjette, hvad dette Billede betyder? Ja, da hun Intet siger, er det jo i en vis Forstand umuligt; og det løber jo som i Eet for hende, dette at salve hans Fødder, hvilket svarer til Festligheden, og det at græde, hvilket svarer til noget ganske Andet. Dog hvad det betyder, det vedkommer jo heller ikke Andre end hende, som ganske forstaaer, at hun slet Intet selv formaaer i Henseende til at finde Tilgivelse, og ham, om hvem hun ganske forstaaer, at han ubetinget formaaer Alt.

Saa hører hun ham tale med de ved Gjestebudet Tilstedeværende. Hun forstaaer heel vel, at han taler om hende, da han taler om, at der er Forskjel paa Skyldnere, at Een er de femhundrede Penninge skyldig, en Anden de halvtredsindstyve, men at det saa ogsaa er billigt, naar begge finde Tilgivelse, at den Første elsker mere end den Sidste. Det forstaaer hun nok, hvorledes, ak, det Ene, og hvorledes, Gud være lovet, ogsaa det Andet, passer paa hende. Men hun forstaaer tillige ganske, at hun selv Intet formaaer at gjøre. Hun blander sig derfor ikke i Samtalen, hun tier, holder ogsaa Øinene hos sig selv eller ved sin Gjerning, som hun passer, hun salver hans Fødder, aftørrer dem med sit Hovedhaar, græder. O, mægtige og sande Udtryk for: Intet at gjøre, saaledes at være som Fraværende, skjøndt Nærværende, ja skjøndt den Nærværende, om hvem Talen er.

Saa hører hun ham sige: »hende ere hendes mange Synder forladne« ... det hører hun; han siger endnu mere, han tilføier: »fordi hun elskede meget.« Jeg antager, at Dette har hun ikke engang hørt, det vilde maaskee have forstyrret hende, at der var et »fordi«, og som henførtes til hende, maaskee vilde det ogsaa have ængstet Kjerligheden, at den saaledes prisedes. Derfor antager jeg, at hun ikke har hørt det, eller maaskee har hun hørt det, men hørt feil, saa hun har troet, han sagde: fordi han elskede meget, saa altsaa Talen var om hans uendelige Kjerlighed, at *fordi* den var saa uendelig, derfor bleve hende hendes mange Synder forladne, hvilket hun saa ypperligt kunde forstaae, det var jo, som kunde hun selv sagt det.

Saa gaaer hun hjem igjen – en stum Person i dette hele Optrin. Hvo skulde gjette, hvad denne Gang har betydet hende, denne Gang, da hun gik derhen med Synden og Sorgen, og da hun gik derfra med Tilgivelsen og Glæden.

Altsaa hvad gjør da denne Qvinde, af hvem vi skulle lære? Svar: Intet, hun gjør slet Intet; hun øver den høie, sjeldne, yderst vanskelige, ægte qvindelige Kunst: at gjøre slet Intet, eller at forstaae, at man i Henseende til at finde Tilgivelse Intet formaaer at gjøre selv. »Hvor let!« ja, hvis ikke just Letheden var Vanskeligheden. Sandeligen, er Den, der overvinder sig selv, større end Den, der indtager en Stad større end Den, der sætter Alt i Bevægelse, for dog selv at gjøre Noget, er i Forholdet til Gud og i Forhold til at annamme sine Synders Tilgivelse, Den, der kan blive ganske stille, for gudfrygtigt at lade Gud gjøre Alt, ganske forstaaende, at han i denne Henseende selv formaaer slet Intet at gjøre, at Alt, Alt, hvad et Menneske selv formaaer at gjøre, og var det end det Herligste, det meest Forbausende, dog i denne Henseende uendelig er Intet, er – hvis det ellers var noget, menneskelig talt, virkelig Godt, og ikke det svigefulde Hjertes sørgelige Selvbedrag – saa langt fra at bidrage end det Mindste til i fjerneste Maade at erhverve ham Syndernes Forladelse, at det meget mere bringer ham i en ny, en ny Taknemmelighedens Gjæld til den uendelige Naade, der ovenikjøbet lod dette lykkes for ham. Nei – o, sørgelige Forvildelse, eller frygtelige Formastelse, om et Menneske end i fjerneste Maade kunde falde paa Sligt! – nei, i Henseende til at erhverve Syndernes Tilgivelse, eller, *for* Gud formaaer et Menneske slet Intet; hvor skulde det ogsaa være muligt, da jo et Menneske selv i Forhold til det Mindste, han menneskelig talt formaaer, Intet formaaer, uden ved Gud!

Endeligen lære vi af Synderinden – vel ikke ligefrem af hende, men ved at betænke vort Vilkaar, sammenlignet med hendes – at vi have een Trøst, som hun ikke havde.

Maaskee vilde Nogen sige: ja hun havde let ved at troe sine Synders Tilgivelse, hun hørte det jo af Christi egen Mund; hvad der gjennem de mange Aarhundreder er erfaret af Tusinde og atter Tusinde, hvad der gjennem de mange Slægter som Erfaring blev overleveret fra Slægt til Slægt »at eet Ord af *ham* helbreder for Evigheder« – hvorledes maa hun ikke have fornummet og sandet dette, hun, som hørte det helbredende Ord af hans egen Mund!

Der hersker vistnok paa dette Punkt en almindeligere Misforstaaelse, at man, bedraget af sin Indbildning, ikke ret gjør sig Sagen nærværende, og derfor glemmer, at just Samtidigheden med Christus i een Forstand gjør det at troe allervanskeligst. Men det forstaaer sig, Den som saa, trods alle Vanskeligheder og Farer,

virkelig troede, for ham var saa ogsaa eet Fortrin fremfor enhver Senere, at høre Ordet af Christi egen Mund, ikke som vi at læse det, og læse i Almindelighed om, at der i Christo er Syndernes Forladelse, men høre det sagt til sig selv af Christus, saa der da umuligt kan være Tvivl om, at det er mig, der er meent, at med mig er det i sin Rigtighed, at jeg har mine Synders naadefulde Forladelse, saalidet som der kan være Tvivl om, at det er Christi Ord.

Men saa har Sagen igjen en anden Side. Der er en Trøst, som medens Christus levede, endnu ikke var blevet til, som han altsaa ikke selv kunde tilbyde Nogen: Trøsten af hans Død som Forsoningen, som Pantet paa, at Synderne ere forladte. I levende Live er Christus for den med ham Samtidige fortrinsviis Forbilledet, om han end er Frelseren, og om end hans Liv er Lidelse, saa han end i levende Live kan siges at bære Verdens Synder; men det Fremtrædende er, han er Forbilledet. Og da Christendommen ikke er saadan en Lære, den samme hvo end Forkynderen er, men er i Forhold til hvo Forkynderen er, i Forhold til hvor sandt Forkynderens Liv udtrykker Læren: saa viste det sig derfor ogsaa, at naar Christus forkynder Christendom og som Forbilledet, da kan intet Menneske heelt holde ud med ham, de falde fra, selv Apostlene.

Men saa dør han. Og hans Død forandrer uendelig Alt. Ikke som afskaffede hans Død Betydningen af, at han tillige er Forbilledet, nei, men hans Død bliver den uendelige Trøst, det uendelige Forskud, at den Stræbende kommer til at begynde med, at der uendelig er gjort Fyldest, at den Tvivlende, den Forsagende bydes det høieste Pant - umuligt at udfinde noget tilforladeligere! - at Christus er død for at frelse ham, at Christi Død er Forsoningen, er Fyldestgjørelsen. Denne Trøst havde Synderinden ikke. Hun hørte det af hans egen Mund, at hendes mange Synder vare hende forladte, det er sandt; men hun havde ikke hans Død at trøste sig ved, som den Senere har det. Tænkte Du Dig Synderinden i et senere Øieblik anfægtet tvivle, om nu virkelig ogsaa hendes mange Synder vare hende forladte, da vilde hun, forsaavidt hun ikke atter umiddelbart kunde høre det af Christus selv, finde Hvile i ligesom at høre Christus sige: tro det dog, Du har jo hørt det af min egen Mund. Den derimod, som lever mange Aarhundreder efter Christus, naar han anfægtes af den Tvivl, om hans Synder ogsaa ere ham forladte, han vil jo finde Trøst i ligesom at høre Christus sige til ham: tro det dog, jeg har ladet mit Liv for at forhverve Dig Dine Synders Forladelse, saa tro det dog, en større Forvisning er umulig. Til den Medlevende kan Christus kun sige: jeg vil hengive mig selv som et Offer for Verdens Synd, ogsaa for Din. Er dette nu lettere at troe, end naar han har gjort det, har hengivet sig, eller er Trøsten større af, at han siger, han vil gjøre det, end af, at han har gjort det? Ingen Kjerlighed er større end denne, at En sætter sit Liv til for en Anden; men naar er det lettest at troe, og naar Trøsten deraf størst, enten naar den Kjerlige siger: jeg vil gjøre det - eller naar han har gjort det? Nei, først naar han har gjort det, først da er Tvivlen gjort saa umulig, saa umulig som det er muligt; og først naar Christus er offret som Forsoningens Offer, først da er den Trøst blevet til, der gjør det at tvivle om sine Synders Forladelse saa umuligt - ja, saa umuligt, som det er muligt; thi den er kun for Troen denne Trøst.